

Outi Alanko-Kahiluoto vihr ym.

Kirjallinen kysymys kuvataiteilijoiden näyttelypalkkiojärjestelmästä

Eduskunnan puhemiehelle

Suomessa toimii noin 23 000 ammattimaista taiteen tekijää, joista 3 300 on ammattikuvataiteilijoita. Kuvataiteilijat ovat yleisesti korkeasti koulutettuja, mutta silti he ovat kaikista taiteilijoista pienituloisimpia. Tämä johtuu alan työllistävien rakenteiden puuttumisesta sekä kuvataiteen heikosta rahoitustilanteesta.

Museoiden kävijämäärät ovat kasvaneet 2010-luvulla 50 prosenttia. Vuonna 2019 taidemuseokohteiden käyntimäärät olivat yli 2,7 miljoonaa, mutta ne eivät korreloi kuvataiteilijan tulonmuodostuksen kanssa. Vuonna 2019 vaihtuviin näyttelyihin suomalaisissa taidemuseoissa osallistui Suomen Taiteilijaseuran mukaan yli 800 nykytaiteilijaa.

Kuvataiteilijan työn ydin on näyttelyiden järjestäminen, mutta valtionosuuksia saavat museot eivät säännönmukaisesti maksa taiteilijoille korvausta näyttelyiden pitämisestä, vaikka taiteilijat tuottavat sisällöt, joita taidemuseoissa esitetään, ja tekevät hyvin paljon ilmaista työtä näyttelyidensä järjestämiseksi. Lisäksi kuvataiteen osuus valtion kulttuuribudjetista on vain prosentti, ja vain 8 prosenttia kuvataiteen apurahan hakijoista saa valtion taiteilija-apurahan. Kuvataiteilijoiden on siis kaiken kaikkiaan hankala saada työstään riittävää korvausta.

Nykyinen hallitus on ohjelmassaan sitoutunut selvittämään minimikorvauksen määrittelemistä eri taiteenaloilla korvauskäytäntöjen yhtenäistämiseksi. Kuvataiteilijat ovat selvästi eniten tämän tarpeessa, koska alalta puuttuvat lähes kokonaan tulonmuodostusta tukevat rakenteet.

Vihreiden lisäksi muiden muassa Suomen Taiteilijaseura, Ornamo ja Suomen Museoliitto ovat ehdottaneet uudeksi tulonmuodostuksen rakenteeksi kuvataiteilijoiden näyttelypalkkiojärjestelmää, joka on käytössä useissa Euroopan maissa ja muissa Pohjoismaissa. Näyttelypalkkio on taiteilijalle maksettava korvaus museonäyttelyn eteen tehdystä työstä. Taiteilija tuottaa näyttelyihin taiteellisen sisällön, mutta osallistuu sen lisäksi myös muun muassa näyttelyn suunnitteluun, teosten ripustukseen ja erilaisiin yleisötapahtumiin. Tällä hetkellä taiteilija saa kuitenkin vain tekijänoikeuslain 2 §:n mukaisen näyttelykorvauksen teosten esittämisestä yleisölle, eikä korvauksessa huomioida näyttelyn eteen tehtyä muuta työtä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö pilotoi näyttelypalkkiojärjestelmää vuosien 2017–2019 aikana ja totesi loppuselvityksessään, että näyttelypalkkio tiivistää museoiden ja taiteilijoiden yhteistyötä näyttelyiden valmistelussa ja toteutuksessa, lisää museoyleisölle tarjolla olevia tapahtumia ja

Kirjallinen kysymys KK 255/2021 vp

oheisohjelmaa, parantaa taiteilijoiden taloudellista asemaa ja työn arvostusta, vahvistaa museoiden taloutta sekä edistää laajemmin kuvataiteen alan sopimus- ja korvauskäytäntöjä. Selvityksessä suositeltiin mallin vakiinnuttamista.

Valtion talousarviossa vuodelle 2021 on miljoonan euron kertaluonteinen lisäys näyttelypalkkiojärjestelmän vakiinnuttamiseen, ja opetus- ja kulttuuriministeriön nimittämä työryhmä valmistelee parhaillaan pysyvää näyttelypalkkiomallia. Jotta näyttelypalkkiojärjestelmä todella vakiintuisi käyttöön ja parantaisi kuvataiteilijoiden toimeentuloa, sille on kuitenkin osoitettava pysyvästi riittävä rahoitus valtion kulttuuribudjetissa, vähintään miljoona euroa vuodessa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten ja millä aikataululla hallitus aikoo edistää kuvataiteilijoiden näyttelypalkkiojärjestelmän ottamista pysyvästi käyttöön Suomessa ja

aikooko hallitus osoittaa järjestelmälle vuosittaisen riittävän määrärahan?

Helsingissä 21.4.2021

Outi Alanko-Kahiluoto vihr
Mari Holopainen vihr